

N:o 176.

Af herr **Hj. Branting**, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbetet m. m.

Sistlidne riksdags sätt att behandla olycksfallsförsäkringsfrågan var icke egnadt att uppmuntra den, som i likhet med mig nog vill medverka äfven till ett mindre framsteg, derest ett större icke för tillfället står att vinna, men som deremot icke kan vara med om att med öppna ögon införa i en ny social reformlagstiftning principiella grundfel af den art, att de måste för långa tider förlama en fortsatt utveckling. Andra Kammarens svaghet för att vilja »börja» med ett nära nog hur underhaltigt förslag som helst, blott det kan sägas att en början blifvit gjord, synes mig i sjelfva verket knappast mindre ödesdiger för en verkligt effektiv lösning af frågan än Första Kammarens af klass-egoism dikterade motstånd mot hela reformen.

Det bör då icke kunna förvåna, att jag hyst tvekan, huruvida det skulle vara lönt att i år på nytt framställa yrkanden, för hvilka i fjol, med Riksdagens af nuvarande rösträttsförhållanden betingade sammansättning, endast en numeriskt svag resonans visade sig förefinnas. Då jag nu likväl bestämt mig för att framlägga denna motion, sker det dels emedan Kongl. Maj:ts nya förslag genom att riks-försäkringsanstalten nu kommit med gör ett par nya yrkanden nödiga, men äfven och icke minst därför, att jag på så sätt får tillfälle att lägga under de för dessa frågor intresserades ögon en hel del värdefulla upplysningar om de nyaste fakta på olycksfalls-lagstiftningens område i utlandet, hvilka en af våra sakkunnigaste i dessa ämnen, skriftställaren Thor Andersson, benäget ställt till mitt förfogande.

Jag gör då början med att på nytt framställa den stora principfrågan.

Ersättningsplikt eller försäkring?

Trots alla uttalanden från sakkunnigt håll till förmån för den lagtvungna försäkringen har tyvärr regeringen äfven detta år ansett sig böra förnya missgreppet från i fjol och åter framställa utan ens något alternativ i rätt riktning ett lagförslag, hvilande på grundsatsen om arbetsgifvarnas omedelbara ersättningsskyldighet.

För nämnda grundsats åberopar justitieministern i sin diktamen den 17 oktober 1900 förutom de, som i min förra motion påvisades ihåliga skäl, hvilka civilministern till förmån för förra årets förslag anförde, »den gyansamma erfarenhet, som, enligt inhemtade upplysningar, i Danmark och Storbritannien vunnits af dess tillämpning och som i det senare landet ledt dertill, att lagen om ersättning för skada i följd af olycksfall i arbete utsträckts till att gälla äfven med afseende å jordbruksarbetare. I samma riktning förtjenar äfven anföras, att den schweiziska lagen om obligatorisk försäkring blifvit genom allmän folkomröstning med stor majoritet förkastad samt att den nederländska propositionen om antagande af en olycksfallsförsäkringslag afslagits af representationen, hvarefter regeringen framlagdt ett nytt förslag, som i ganska väsentlig mån inskränker försäkringstvånget och berättigar arbetsgifvarne att sjelfva bära risken för möjligen inträffande olycksfall i arbetet.

Hvad nu *Danmark* vidkommer torde meningarna visst icke vara der odelade om förträffligheten i dess nuvarande olycksfallsersättningsförhållanden.

Den danska lagen, som stannat på halfva vägen mellan ersättningskyldighet och olycksfallsförsäkring, gör fastmer intryck af ett provisorium, ehuru onekligen med den fördelen, att öfvergången till en bättre ordning utan vanskligheter kan göras. Att lagen i alla fall haft så pass goda verkningar torde för öfrigt icke minst böra tillskrifvas den i hela världen ännu enastående goda organisation som de danska arbetarne förstått att skapa för tillvaratagande af sina intressen, och som äfven vant arbetsgifvarne vid mera enhetlighet i uppträdande. Med sådana förutsättningar kunna danskarna hjälpa sig äfven med en ofullkomlig lag vida bättre än hvad här i landet skulle vara möjligt.

Om *England* gäller ungefär detsamma som om Danmark — dess nuvarande lag betraktas på intet vis som definitiv. Landets ledande statsmän, en Chamberlain såväl som en Salisbury, äro notoriskt den lagtvungna försäkringens anhängare.

Att olycksfallersättningslagen i England utsträckts äfven till jordbruksarbetare kan för öfrigt enligt logikens vanliga lagar aldrig anföras till förmån för den omedelbara ersättningsskyldighetens företråde framför den lagtvungna försäkringen, men väl som stöd för att den omedelbara ersättningsskyldighet, som den engelska lagen — workmen's compensation act — af den 6 augusti 1897 införde, kan vara att föredraga framför den ytterst bristfälliga arbetsgifvarens ansvarighet, som den föregående lagen — employers' liability act — af 1880 stadgade.

Icke bättre stå sig påståendena om det *schweiziska* lagförslagets öde. På den femte internationella kongressen för social arbetareförsäkring i Paris år 1900, af hvars viktigaste uttalanden jag satts i tillfälle att i bil. 1 lemna ett sammandraget referat, förklarade doktor Bödiger, f. d. president i tyska riks-försäkringsanstalten, att omröstningarna af förinstanserna — nationalrådet antog den 2 oktober 1899 med 113 röster mot en och ständerrådet den 5 i samma månad enhälligt förbundslagen beträffande sjuk- och olycksfallsförsäkring med militärförsäkring — vore af större betydelse än folkmassornas, hvilka efter hans mening varit ur stånd att bilda sig ett omdöme om en så sammansatt lag. Kanske hade Schweiz' lagstiftare skrifvit för mycket på en gång på sin fana, öfverskattat öfverbevisningskraften i sina motiv såväl som befolkningens goda vilja och underskattat beskaffenheten af motagitationen särskildt från de enskilda försäkringsbolagen. Professor Jays från samma kongress anförda uttalande, *att icke den lagtvungna försäkringen, utan endast arten för formuleringen i ett helt band paragrafer, som folket icke förstod, är förkastadt i folkomröstningen*, är förvisso i öfverensstämmelse med de verkliga sakförhållandena.

Den numera af båda kamrarna i *Nederland* godkända olycksfallsförsäkringslagen antogs i Andra Kammaren med 84 röster mot 3, hvilket torde vara bevis nog för på hvad sätt den lagtvungna försäkringen omfattas i *Nederland* bland folkets representanter. Att den Första Kammaren, som till stor del består af industriidkare och arbetsgifvare, bragte regeringens förra förslag på fall, derför att de önskade någon frihet vid val af försäkringsform, är af underordnad betydelse i jämförelse med den ofvan nämnda röstsiffran. Dessutom har den nya lagen icke, som påstås, i ganska väsentlig mån inskränkt försäkringstvånget eller så utan vidare berättigat arbetsgifvarna att sjelfva bära risken för möjligen inträffande olycksfall i arbetet. Hafva arbetsgifvarna lösts från tvånget att försäkra i riks-försäkringsbanken så få de nu i stället, vare sig de blifva sina egna försäkringsgifvare eller försäkringspligten öfverflyttas på ett enskildt försäkringsbolag, *ställa säker-*

het, i förra fallet genom egen deposition i riks försäkringsbanken, i senare fallet genom deposition af försäkringsbolaget. Dessutom få arbetsgifvarne numera i motsats till regeringens ursprungliga förslag eller att staten skulle bestrida alla driftskostnaderna för försäkringen, betala hälften deraf.

Kraftigare än någonsin förut har slutligen socialförsäkringens förnämsta mellanfolkliga institution i Paris sistförflutna år häfdad den lagtvungna försäkringens grundsats.

Den metod, hvartill den tyska regeringen gaf exempel, fortsätter i sjelfva verket, tvärtemot det intryck justitieministerns lilla sammanställning afser att bibringa, oemotståndligt sin triumferande frammarsch genom världen. Den ena nationen efter den andra erkänner dess förtjänster, den ena efter den andra använder den efter sina förhållanden. I det »kapitalistiska mönsterlandet» Belgien har försäkringsgrundsatsen trängt igenom likaväl som den omfattas af det »barbariska» Rysslands inrikesledare, finansministern von Witte.

I år liksom i fjol måste jag sålunda för min del hålla fast vid att grundsatsen om försäkringspligt i riks försäkringsanstalt obetingadt är att föredraga framför den princip om arbetsgifvarens ersättningspligt, på hvilken regeringen tyvärr byggt äfven detta sitt förslag. Med hänsyn till frågans läge i Riksdagen och särskildt till att i år verkligen en riks försäkringsanstalt kommit med i förslaget, — hurudan man nu tänkt sig den är en sak för sig — anser jag mig dock böra stanna vid denna förklaring. Ty helt visst vore det alldeles lönlöst att nu göra någon vädjan till utskottet att bygga om hela förslaget efter en annan och bättre grundprincip.

Däremot anser jag mig böra i detta sammanhang göra ett yrkande, som Riksdagen skulle kunna bifalla utan att rubba lagförslagets grundvalar.

Ersättningspligt-systemet ger icke arbetaren någon fullständig garanti att han verkligen skall utfå af arbetsgifvaren hvad han enligt lagen har rätt till. Regeringen sjelf erkände i fjol i motiveringen till sitt förslag, att »fullständig säkerhet icke kan beredas arbetaren att verkligen utbekomma» ersättning. Och de stadganden, som i år upptagits i förslaget i syfte att trygga arbetarens rätt, bli alltid magtlösa gent emot arbetsgifvarens betalningsförmåga.

För att råda bot på denna svåra brist har man i Frankrike i 1898 års lag vidtagit den åtgärden att *staten garanterar* den skadade arbetaren hans lifränta eller hans efterlevande deras rätt, derest det visar sig att arbetsgifvaren saknar tillgång härtill.

I sjelfva verket borde denna statsborggen icke möta invändning från anhängarne af ersättningspligten. Deras teori går ju derpå ut att lagen, utom i ett fåtal undantagsfall, skall blifva för sitt ändamål effektiv. Statens ansvarighet skulle alltså blott tagas i anspråk för ytterst obetydliga belopp. Ha de rätt häri, kan det ju icke möta någon ekonomisk betänklighet att införa statsgarantien.

Visar det sig åter, att ett betydligare antal skadade arbetare skulle trots lagen gå miste om allt skadestånd af sina arbetsgifvare, så måste ju detta bli en den kraftigaste maning till staten att sörja för *verklig försäkring*, så att de rätta vederbörande också må få betala kostnaderna för de ersättningar, som statens lagstiftning erkänner att en skadad arbetare har anspråk på.

I Frankrike har för detta ändamål bildats en särskild garantifond, genom skattebidrag från arbetsgifvarne. Då här i landet åtminstone för de första åren knappt lär kunna bli tal om stora summor, behöfde man kanske icke på förhand bestämma någon sådan anordning. Nära till hands ligger att vid dylika ömmande fall helt enkelt anlita arbetareförsäkringsfonden, tills erfarenheten gifvit något säkrare hållpunkter om hur stor denna lucka i den eventuella nya lagen kan blifva. Det är också min öfvertygelse, att arbetarna sjelfva långt hellre skulle se någon liten del af hvad de betrakta som *sin* fond på detta sätt komma olyckliga klassbröder till gagn än de finna sig i regeringens sköna tanke att lönerna till de höga herrarna i det nya byråkratiska riksförsäkringsverket skulle tagas från deras reserverade andel i stället för att införas bland statens vanliga ordinarie utgifter.

Jag föranlåtes sålunda att hemställa

att i lagen om ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete måtte inskjutas det stadgande, att derest arbetsgifvare, som icke enligt § 16 täckt sin risk genom försäkring i riksförsäkringsanstalten, befinnes oförmögen att fullgöra honom enligt denna lag åliggande utbetalning, arbetaren då må af statsmedel erhålla hvad som brister, med rätt för staten att af arbetsgifvaren göra sig betäckt för dessa utlägg.

Den närmare formuleringen af sjelfva lagparagrafen torde utskottet benäget vilja åtaga sig.

Olycksfallsröntan i proportion till lönen.

I min motion i fjol [n:o 159] framhöll jag som en andra hufvud-anmärkning mot Kongl. Maj:ts förslag, att skadeståndet icke ställes i proportion till skadan, d. ä. löneförlusten, utan ersättningen fixeras lika låg för alla, med andra ord endast en vexlande bråkdel af lönen försäkras. Jag visade att öfver hela världen ersättningen utgår i proportion till lönen. Ensamt svenska regeringen har det varit förbehållet att krysta fram den »principen», att arbetarlönen sönderfaller i ett existensminimum — som till på köpet *sjunkit* under åren 1891 till 1900 från 360 till 300 kr. — och ett slags lyxdel, utgörande allt hvad som öfverstiger 300 kr.; den förra delen skall arbetsgifvaren vid fullständig invaliditet garantera, med den senare skulle han ingenting ha att skaffa.

För att på förhand afväpna invändningen att det skulle vålla så stora praktiska svårigheter att bestämma lönernas belopp gjorde jag förslagsvis en gruppering af de försäkrade i inkomstklasser, som nedanstående tabell visar:

Inkomst.	Vid fullständig invaliditet.	I proc. af lönen.	Medium.	Svarar mot
Intill 500 kr.	360 kr.	[100]—72 proc.	[86] proc.	1 kr. sjukhjälp pr dag
501—699 „	450 „	90—64 „	77 „	1,25 „ „ „
700—800 „	540 „	77—67 $\frac{1}{2}$ „	72 „	1,50 „ „ „
801—1000 „	630 „	69—63 „	66 „	1,75 „ „ „
1001—1250 „	720 „	72—58 „	65 „	2,00 „ „ „
1251—1500 „	810 „	65—54 „	60 „	2,25 „ „ „
1501—1800 „	900 „	60—50 „	55 „	2,50 „ „ „

Särskilda utskottet vid 1900 års Riksdag hade mot denna framställning intet annat att genmäla än den enormiteten, »att ett öfver-skridande af de [af Kongl. Maj:t] föreslagna beloppen ej låter sig förenas med billighetens fordringar»(!) samt en hänvisning till arbetarne att om de ville ha sin verkliga lön försäkrad, då sjelfva sörja härför i riks-försäkringsanstalten.

Då tyvärr äfven Andra Kammaren för sin del gillade de före-

slagna ousäktligt låga och dertill fixa pensionsbeloppen, finner justitieministern häri en hufvudanledning att i år komma fram med desamma på nytt. Men han försöker sig derjemte [k. prop. n:o 39, sidd. 20, 21] på en argumentering, som jag icke anser mig böra lemna obemött.

Mot mitt förslag om löneklasser anmärker han, att det visserligen skulle undanrödja en del s. k. praktiska svårigheter, men deremot leda till vissa »oegentligheter». En bättre aflönad arbetare skulle understundom få högre procent i ersättning än en sämre, och en ringa löneskillnad skulle medföra en större lifränteskilnad.

Detta är sant — men det ligger i sakens natur, ty de »oegentligheter», om hvilka justitieministern talar, böra riktigare kallas *ojemnheter*, och sådana kunna aldrig fullständigt undvikas när man af praktiska skäl grupperar i klasser i st. f. att behandla hvarje fall individuelt. Men det märkliga är att samme justitieminister, som har så fint sinne för det grand af bristande likstädhed, som i dessa gränsfall skulle insmyga sig, totalt saknar känsla för den bjelke af orättvisa som hans eget förslag innebär mot hela det stora flertalet af den industriella arbetareklassen, hvilken lyckligtvis numera kommit ett godt stycke öfver hans nya 300-kronors-streck. Enligt mitt förslag skulle t. ex. en arbetare med 1,020 kronor årsinkomst få 720 kronor pension vid fullständig invaliditet, men en som stannade under 1000 kronor, t. ex. vid 980, skulle blott kunna påräkna 630 kronor. Utan tvifvel är härvid den förre något gynnad, den senare något tillbakasatt, men om någon i världen *icke* har rätt att klaga häröfver så är det väl den, som föreslår att afhugga knuten genom att afspisa hvardera med hela 300 kronor att lefva på med familj!

Också emot det sätt hvarpå justitieministern till stöd för sitt nyupptäckta existensminimum på 300 kronor anför ersättningsbestämmelserna i Finland, Danmark, Schweiz och England måste göras allvarliga invändningar.

Äfven om ersättningsbeloppen äro låga i *Finland*, så måste det erinras först om att lagstiftningen i Finland står afsevärdt före den nu hos oss föreslagna i det hänseende, att den vid svårare olycksfall sörjer för *lagtungen försäkring*. Lifräntans högsta belopp angifver justitieministern vidare till 310 kronor. Hvarför denna öfversättning af 60 procent af vid ersättningarnas bestämmande högst beräkningsbara årsarbetsförtjenst eller 720 mark? De är ju icke obekant att hvarje original förlorar på öfversättning och detta är äfven förhållandet i ifrågavarande fall. Till följd af gällande penningstandard kan en finsk arbetare förvisso till-

fredsställa flera behof i Finland med 432 finska mark än en svensk arbetare i Sverige med 300 svenska kronor.

Jemförelser af den *danska kapitalersättningen* med den föreslagna svenska *ränteutbetalningen* är så uppendagligt vilseledande att jag der-vid icke behöfver upphålla mig. Fråga en invalid hvilket han föredrar: en summa af 4,800 kronor, med hvars tillhjälp han kanske kan komma relativt till en bergad existens, om den rätt användes, eller en lifränta på 300 kronor — svaret lär icke bli tvifvelaktigt. Och det torde icke inverka på honom det allra ringaste om man bevisar att det matematiska värdet på lifräntan vid hans ålder kanske är t. o. m. större än det kapital som bjudes honom.

Hvad *Schweiz* vidkommer gäller detsamma om detta land som förut sagts om Finland eller att 6,000 francs bereder en arbetare i Schweiz större behofstillfredsställelse än 4,300 kronor en arbetare i Sverige. Dessutom är i Schweiz hufvudbestämmelsen *kapitalersättning*, mot hvilken visserligen med parternas medgifvande i stället en motsvarande ränta kan bestämmas. Här bör dessutom erinras om, att dessa för snart 20 år sedan fastställda ersättningsbelopp för länge sedan ansetts för låga. Dessa åsigter togo också sitt skarpa uttryck i det genom folkomröstningen förkastade olycksfallsförsäkringslagförslaget, enligt hvilket den skadade vid fullständig invaliditet skulle erhålla 60 proc. af sin årsinkomst — i svåra fall med fullständig hjälplöshet ända till 100 procent. För beräkandet af ersättningsbeloppen och af försäkringsbidragen såväl vid sjuk- som olycksfallsförsäkringen indelades de försäkrade i följande tio löneklasser^{*)}.

1	klass	francs	—	till	och	med	francs	1	—
2	”	”	1,01	”	”	”	”	1,50	
3	”	”	1,51	”	”	”	”	2 —	
4	”	”	2,01	”	”	”	”	2,50	
5	”	”	2,51	”	”	”	”	3 —	
6	”	”	3,01	”	”	”	”	3,50	
7	”	”	3,51	”	”	”	”	4 —	
8	”	”	4,01	”	”	”	”	5 —	
9	”	”	5,01	”	”	”	”	6 —	
10	”	”	6,01	”	”	”	”	7,50	

I hvarje löneklass gälde den öfre gränssatsen såsom den beräkningsbara dagliga inkomsten. Den högsta beräkningsbara årsinkomsten

*) För dessa och följande uppgifters ursprung se motionens ingress.

uppgick alltså till $300 \times 7,50 = 2,250$ francs. 60 procent af denna årsinkomst utgör 1,350 francs, hvilket dock icke var den högsta årsränta den skadade vid fullständig invaliditet kunde erhålla, då förbunds-församlingen skulle vara befogad att höja räntan till två tredjedelar af årsinkomsten. Dessutom skulle, som redan nämnts, vid svåra olycksfall med fullständig hjälplöshet räntan utgå med årsinkomstens fulla belopp eller då högst med 2,250 francs, som är betydligt mera än fem gånger de nu i Sverige föreslagna 300 kronorna.

Några statistiska uppgifter om ersättningsförhållandena i England under åren 1899 stå mig för närvarande icke till buds lika litet som för 1900, hvilka väl äfven torde föreligga, då statistiken öfver olycksfall under sistnämnda år offentliggjordes redan under förra hälften af sistlidne januari. Den uppgift, som justitieministern meddelar eller att »under år 1899 vid fullständig invaliditet beloppet af veckoersättning visserligen uppgått till omkring 10 kronor, men medelbeloppet af kapitalersättning allenast till omkring 1,000 kronor», är i alla fall af så sväfvande beskaffenhet, att jag icke tvekar att förklara, att den saknar hvad en sådan uppgift framför allt bör ega eller statistisk vederhäftighet.

»Veckoersättningen har uppgått till omkring 10 kronor» säges det helt enkelt, utan att det särskilt framhäfves, om detta är medeltalet för veckoersättningarna eller icke. Under antagande att så är, blifver en sådan uppgift ändock betydelselös, då det gäller att med den försvara våra 300 kronor. Ty gäller det dem, då bör det först och främst erinras om att högsta nu tillättna veckoränta i England är 18 kronor, hvilket gör en årsränta af 936 kronor, d. v. s. mera än tre gånger den högsta hos oss nu föreslagna.

»Medelbeloppet af kapitalersättningen har uppgått allenast till omkring 1,000 kronor», uppgifves det vidare. Denna uppgift är af särdeles lättsinnig beskaffenhet för den, som erinrar sig stadgandet i engelska olycksfallsersättningslagen, att sedan sex månader förflutit från begynnelsen af räntebetalningen, kan densamma på arbetsgifvarens förslag efter öfverenskommlöse eller genom utslag af skiljenämnd aflösas af en kapitalutbetalning en gång för alla. Utan att således någon uppgift lemnas om de föregående räntebetalningarnas storlek — uppgiften om de 10 kronorna angifver ju att kapitalbetalningen måste, om alla räntebetalningarna aflösts, betydligt öfverstigit justitieministerns tusendedel — och om förhållandet mellan aflösta och icke aflösta räntebetalningar kan icke erhållas något medeltal för de verkliga ersättningsbeloppens storlek i England. Dessutom gäller om detta liksom om jämförelsen

med Danmark, att det hela för närvarande hos oss knappast har någon betydelse, då det föreliggande förslaget ju åsyftar räntebetalningar och icke kapitalutbetalningar.

Äro således förhållandena i Finland, Danmark, Schweiz och Storbritannien, rätt besedda, icke vidare lämpade till att försvara det svenska förslagets orimligt låga ersättningsbelopp, gäller detta i en än högre grad, om uppmärksamheten rigtas på ersättningsbeloppens storlek i andra europeiska stater. Jag hänvisar härom till det äfven i min förra motion citerade arbetet af herr Thor Andersson och vill här endast tillfoga, efter samme förf:s uppgifter, några erinringar om stadgandena i de två nya stora olycksfallsförsäkringslagar, som tillkommit sedan nämnda arbete afslöts.

I *Tyskland* ha genom den nya lagen olycksfallsersättningsbeloppen i flera hänseenden förbättrats och höjts. Bland stadgandena i denna riktning må här erinras endast om att, derest till följd af olycksfallet den skadade blifvit så hjälplös, att man icke kan undvara främmande vård och hjälp, så höjes räntan under den tid hjälplösheten varar till *årslönens fulla belopp*; samt att räntan för hvarje barn under femton år efter genom olycksfall dödad höjes från 15 till 20 procent.

Hvad *Nederlands* olycksfallsersättningsbelopp vidkommer, kan det vara tillräckligt att ur den i år antagna lagen meddela, att högsta ersättningsbeloppet i allmänhet faststälts till 70 procent af daglönen, räknad upp till högst fyra gulden eller omkring *sex kronor*. Dessutom bör erinras om den rätt, som efter häftiga strider tillerkänts arbetarne, att försäkra sig äfven för de återstående trettio procenten af lönen.

Med hänsyn till hvad jag sålunda anfört och då jag anser principen om ersättnings utgående i proportion till lönen alldeles för vigtig att böra få ens för tillfället skjutas undan, hemställer jag

att, med afslag af § 4 i den kongl. propositionen, i lagen måtte införas ett sådant stadgande, att ersättning för olycksfall utgår i rimlig proportion till lönen, hvilken antingen vid olycksfallen individuellt uppskattas, eller indelas de till ersättning berättigade i löneklasser med fastställda olycksfallsräntor, ungefär efter planen i ofvanstående tabell.

Det »svåra vållandet».

En annan stor fråga i hvarje olycksfallsersättningslagstiftning är den, om hvilken ställning det svåra vållandet eller s. k. »grof vårdslöshet» såväl å arbetarens som arbetsgifvarens sida bör anvisas i olycksfallsersättningsspörsmålet. Utan att här vidare ingå på skälen för den af samtidens förnämsta sakkunnige allmänt omfattade åsigt, eller att om arbetaren vållar ett olycksfall, kan man straffa honom, men icke undandraga honom ersättning, torde det vara tillräckligt att hänvisa till hvad jag redan anfört i min motion (i Andra Kammaren n:o 159) förra året, äfvensom den utredning af frågan, som finnes i det förut citerade arbetet »om arbetareolycksfallförsäkringen» af Thor Andersson 1—2 Stockholm 1900 sid. 18 ff., 217 f., 303 f. För min del hemställer jag,

att orden i lagförslagets 1 § 2 mom. »eller genom grof vårdslöshet» må utgå.

Lagens omfattning.

I frågan om hvilka yrken som skola underkastas ersättningskyldighet intager regeringen ungefär samma ställning som förra året — »skogsafverkning» samt »utförande af elektriska ledningar eller af gas-, vatten- eller kloakledningar» hafva dock tillagts, deremot »jernvägs- eller spårvägstrafik» uteslutits. Ersättningsskyldighetens omfång anser regeringen sig således alltjemt kunna hålla inom så inskränkta gränser som de senast föreslagna, utan att beakta den ensartade rörelsen öfverallt i Europa att vidga och stärka försäkringens eller ersättningsskyldighetens omfång. *Härför* kunde justitieministern bland annat åberopat den af honom förut anförda storbritanniska lagen af den 30 juli 1900 om ersättning för skada i följd af olycksfall i arbete för *jordbruksarbetare*. Från Danmark kan antecknas, att genom en lag af den 3 april 1900 åtgärder möjliggjorts för beredandet af ersättning åt fiskare vid olycksfall i arbetet.

Tyskland, som annars så ofta af våra magtinnehafvare anses som en efterhärmanvärd förebild, har denna gång icke befunnits lämpligt

att beakta. Regeringen synes alls icke ha uppmärksammat den sista lagstiftningsåtgärden på den tyska arbetareförsäkringens vidt omfattande område, eller »lagen beträffande omändring af olycksfallsförsäkringslagarna» af den 30 juni 1900. Trots att denna lag icke vidare tillmötesgått sträfvandena för försäkringsinrättningarnas demokratiserande genom att fullständigt borttaga hvarje anstrykning till förmynderskap öfver de försäkrade och i dess ställe kalla dem till full och fri medverkan i försäkringsverksamheten, så innebär den utan tvifvel ännu ett steg framåt på den lagtvungna olycksfallsförsäkringsbanan, på hvilken Tyskland ännu alltjämt är den oupphunnede ledaren. Särskildt ha ansatser gjorts till ett fullständigare utbyggande af försäkringen; härom hänvisar jag till de detaljuppgifter, som af min flera gånger åberopade sagesman lemnats och som återfinnas i *bil. 2*.

De stater, hvilka icke under senaste tiden vidgat försäkringsomfånget, inse för öfrigt äfven de allmänt behofvet häraf. På kongressen i Paris förra året gjordes uttalanden i denna riktning af många, bland hvilka exempelvis kan nämnas den italienske deputeraden Colajanni, hvilken från Sicilien kommit enkom till Paris för att göra sig till tolk för behofvet att utsträcka Italiens nya olycksfallsförsäkringslag äfven till större lager af Siciliens arbetare, framför andra till dess svafvelarbetare.

Hade därför regeringen haft tillbörlig känning af olycksfallsersättningsförhållandena i våra dagars Europa, skulle den näppeligen ha begränsat ersättningsskyldighetens utgörande af de enskilda arbetsgifvarne till de relativt få yrken, som nämnas i lagförslaget § 2; denna § bör dessutom omredigeras och — t. ex. i öfverensstämmelse med Nederlands nya olycksfallsförsäkringslag — *uppräknade* de olika ersättningspligtiga fabriksrörelserna. Härigenom skall tvetydighet undvikas och möjligheten att ännu mera minska det lilla omfång, ersättningskyldigheten erhållit, till följd af de vidt sväfvande ordalag, som nu användas vid de ersättningspligtiga rörelsernas uppräknande, åtminstone delvis upphöra. Med all rätt har ock anmärkts redan mot förra årets förslag, att »fabriksrörelse» är så mångtydbart, att flera fall komma att gifvas, då först efter processer ersättningspligten skall blifva bestämd.

I anledning af herr K. Staaffs motion vid förra årets riksdag om behållande af lagen om ansvarighet för skada i följd af jernvägsdrift af den 12 mars 1886 vid gällande kraft, uteslöt det särskilda utskottet ur sitt förslag jernvägstrafiken. Detta goda beslut har regeringen ställt sig till efterrättelse och i sitt förslag nu icke upptagit jernvägstrafiken, trots att högsta domstolen enhälligt yrkat derpå. I motion af friherre

Lagerbring har denna högsta domstolens mening förelagts Riksdagen till godkännande. Då jag här i allmänhet uttalat mig för lagens utsträckning, har jag dock ansett mig böra, till förebyggande af missförstånd, uttryckligen betona, att jag för min del helt och hållet ansluter mig till den af herr Staaß företrädda ståndpunkt i detta fall, icke minst med hänsyn till det eggande inflytande bibehållande af 1886 års lag angående ansvarighet för skada i följd af jernvägs drift möjligen kan utöfva för höjande af de i föreliggande regeringsförslaget föreslagna ersättningsbeloppen.

Något direkt yrkande, utöfver de erinringar jag tillåtit mig här ofvan i fråga om § 2 framställa till utskottets beaktande, anser jag mig emellertid icke nu böra formulera.

Karenstiden.

Med hänvisning till hvad som anförts i min motion i fjol [n:o 159] och som på intet sätt vederlagts, samt med ytterligare betonande af att redan 14 dagars väntetid utrangerar från arbetsgifvarnes ersättningspligt samtliga lättare olycksfall, enligt den Gullbergiska statistiken 47 procent af hela antalet, vill jag härmed på det allvarligaste vädja till Riksdagen att icke göra i en mängd mycket ömmande fall all ersättning illusorisk, något som med nödvändighet måste, i den mån det hinner bli klart för folkmedvetandet, framkalla allt annat än den erkänsamma stämning, lagen väl till icke så ringa del afser att uppväcka. Jag ansluter mig således i denna punkt i allo till det yrkande, som redan framstälts i hrr Kvarnzeliuss' och Broomés motion, och hvilket sannernligen redan det är ytterst moderat, då man besinnar, att de moderna lagarna vanligen ha blott några få dagars karenstid. Jag hemställer,

att karenstiden nedsättes från 60 till 14 dagar.

Lifränta elier kapital.

I Kongl. Maj:ts förslag har man, trots de orimligt små lifräntesummor, hvarom der genomgående är fråga, dock ej kunnat alldeles

sluta ögonen för det sjelfklara faktum, att en skadad arbetare måste vara bättre betjenad med att i vissa fall erhålla på en gång sin lifräntas kapitalvärde än att få garenterad en allt för barockt obetydlig så kallad lifränta, men på hvilken han omöjligen kan lefva. Kongl. Maj:t har för sin del satt denna gräns nere vid 60 kronor. Så t. ex. må vid arbetsgifvares konkurs kapitalvärdet af arbetaren lyftas, der lifräntan skulle understiga 60 kronor om året.

Att denna gräns är alldeles för låg, synes mig uppenbart. Vanligt fattigvårdsunderhåll, äfven på landsbygden, går ju till vida högre belopp. Enligt statistiska centralbyråns senaste sammanställning, för 1898, uppgår medelvärdet af en understödstagares fulla försörjning till 100 kronor, i landtkommunerna 99, i stadskommunerna 139 kronor. Men byrån fäster sjelf uppmärksamheten på att dessa siffror äro afgjordt för låga, då många primäruppgifter blott afse kontant kostnad, och derjemte i många kommuner antingen blott minderåriga eller uteslutande äldre personer upptagits såsom fullt försörjda.

Mar tar därför helt visst alldeles tillbörlig hänsyn äfven till landsbygdens billigare lefnadskostnader, om man sätter icke 60 utan 150 kronor som den gräns, nedanför hvilken en lifränta måste bli af ofantligt underordnad faktiskt värde jemfördt med de möjligheter till bergning, som motsvarande kapital, på en gång utbetaladt, skulle bereda. Betänker man så, att enligt Kongl. Maj:ts förslag 150 kronor skulle bli det belopp, som skulle utgå till en ersättningsberättigad arbetare, hvilken som följd af olyckshändelse lider af allmän fysisk eller psykisk svaghet, eller blifvit fullständigt döf, eller förlorat en hand eller alla fingrarna o. s. v., så torde det ingalunda få anses obilligt, att lagen medgifver åtminstone till och med detta belopp rätt för arbetaren att få utbyta lifräntan mot dess kapitalvärde. Jag hemställer alltså,

att i lagen måtte införas det stadgande, att lifränta, som icke skulle öfverstiga 150 kronor, måtte på yrkande af den ersättningsberättigade få utbytas mot det kapitalvärde, hvarför dylik ränta kan inköpas i riksförsäkringsanstalten.

Rätt till fyllnadsförsäkring.

Ju ofullständigare en ersättningslagstiftning är ordnad, af desto större vikt blir det, att tillfälle beredes åtminstone dem, hvilka önska sjelfva genom egna ansträngningar komplettera lagens brister, att så göra.

Ingen lär kunna bestrida, att Kongl. Maj:ts föreliggande förslag på ett i hela Europa enastående sätt markerar sig som bristfälligt, då det uttryckligen vägrar att taga befattning med arbetarens faktiska lön, utan blott vill vid olycksfall garantera en lägsta bråkdelen af densamma.

Särskilda utskottet vid fjolårets riksdag tog åtminstone så till vida hänsyn härtill, att det föreslog, att försäkring i riksförsäkringsanstalten måtte medgifvas intill tre gånger beloppet af de i lagen stadgade ersättningar, likgiltigt sedan om denna tillägsförsäkring togs af arbetsgifvaren eller arbetaren. Utskottet motiverade denna begränsning till maximum 900 kronor dermed, att »särskildt vid en första början af lagstiftningen är det nödigt att iakttaga en viss försigtighet.»

Kongl. Maj:t har i år äfven afskurit denna utväg och, försigtigare än sjelfva det försigtiga fjolårsutskottet, — och Andra Kammaren — föreslagit ett maximum af 600 kronor, ytterligare så bestämdt, synes meningen vara, att endast arbetsgifvaren och arbetaren hvar för sig kunna försäkra 300 kronor. Det enda skäl, som härför åberopas, är möjligheten, att premierna icke skulle från början riktigt beräknas.

När man emellertid besinnar, att denna fyllnadsförsäkring åtminstone i början ytterst sannolikt blott skulle få helt ringa omfattning, synes denna oro för statens ekonomi bra illa anbragt. Och hvad är meningen med ett sådant förmynderskap öfver en arbetsgifvare, som tilläfventyrs skulle vilja bereda sina arbetare någon extra fördel, att han i så fall förbjudes göra detta i riksförsäkringsanstalten? Är det reson i att göra denna så ogästvänlig, att den absolut skall tvinga välvilliga arbetsgifvare eller förtänksamma arbetare att vända sig till enskilda försäkringsbolag?

Jag hemställer för min del, att, derest icke de mera genomgripande förslag om ersättningsarnas storlek, hvilka jag ofvan framställt, vinna beaktande, Riksdagen åtminstone icke måtte gå tillbaka i denna principiellt viktiga detalj från Andra Kammarens ståndpunkt i fjol, hvadan jag yrkar,

att ett stadgande, svarande mot § 25 i särskilda utskottets af år 1900 förslag, måtte införas i lagen,

och deremot stridande bestämmelser i Kongl. Maj:ts förslag borttagas.

Riksförsäkringsanstalten.

Efter min mening är det en ytterst beklaglig lucka i det nu föreliggande förslaget, att icke detaljbestämmelser för riksförsäkringsanstalten medföljt detsamma redan i år. Endast derigenom hade det nemligen varit möjligt att bedöma, om denna anstalt kunde ha utsigt att blifva den starka kontrollmyndighet för ersättningsskyldighetens uppfyllande, som vi i vårt land nödvändigt måste skaffa oss gent emot en socialt så mächtig och sjelfrådig klass som egarne och ledarne af våra industriella företag.

Civilministern har emellertid i sitt anförande till statsrådsprotokollet den 1 februari 1901 gifvit viktiga upplysningar om huru han för sin del tänkt sig anstaltens organisation. Hvad han — och väl med honom regeringen — önskar är tydligen ingenting annat än ett *byråkratiskt embetsverk*, med mycket jurister i.

Enligt sakens natur blir dock ett sådant fullständigt främmande för det försäkringslagstiftningens ändamål, som många torde anse vara dess viktigaste, nemligen att verka utjemnande på intresse motsatserna mellan arbetsgifvare och arbetare. Den enda utväg, hvarigenom riksförsäkringsanstalten verkligen skulle bli lämpad för en dylik medlare-
roll i den sociala striden, är att med densamma införlifva en direkt representation af de begge stridsparterna, arbetsgifvare och arbetare.

Blotta tanken på att arbetare äfven böra få deltaga i ledningen af en statsinstitution skall naturligtvis i vår tids Sverige mötas med invändningar från många håll. Att här i detalj bemöta dylika föråldrade gensagor torde dock icke vara af nöden. Det kan icke förnekas af någon annan än den, som är okunnig om arbetareolycksfallsersättningens innebörd, att arbetaren eger rätt till deltagande i förvaltningen och kontrollen af olycksfallsersättningens angelägenheter ur sitt eget arbetsförhållande, ur den omständigheten att han allena har hela risken för kroppsskadan.»

Denna grundsats, som förfäktats af, bland andra, ingen mindre än Bismarck allt ifrån frågan om arbetareolycksfallsförsäkringens in-

förande uppfördes på Tysklands socialpolitiska dagordning, vinner numera allt större och större tillämpning. Här kan erinras exempelvis om de många och viktiga fall, i hvilka arbetarerepresentanter tillförsäkrats ökad och ofta bestämmande inflytande på den tyska olycksfallsförsäkringsverksamheten genom Tysklands nyaste olycksfallsförsäkringslag. Äfven det byråkratiska Österrike har låtit arbetarne blifva representerade vid arbetet för olycksfalls förekommande och ersättande. Och för att icke nämna exempel från flera andra stater — vi behöfva t. ex. blott gå till Danmark — så afser det numera af den luxemburgiska deputeradekammarens kommission godkända regeringsförslaget till arbetareolycksfallsförsäkringslag att i vidare omfattning än någon annan stat hittills gjort kalla arbetarna sjelfva till deltagande i och öfvervakande af olycksfallsförsäkringsverksamheten.

En alldeles särskild anledning hvarför, vid sidan af socialpolitiskt, tekniskt och juridiskt förfarne män, arbetare måste direkt kallas till medinflytande på en blifvande svensk riks-försäkringsanstalt ligger i den viktiga pröfningsrätt af *andra anordningar* än försäkring, som enligt förslagets § 21 skulle tillkomma denna anstalt. Visserligen stadgar lagtexten uttryckligen att sådana anordningar, för att godkännas, skola befinnas vara »för arbetarne fördelaktiga», och i justitieministerns motivering framhålles att härvid äfven afseende skall fästas vid »arbetarnes egen uppfattning». Men hur skall detta kunna bli annat än ett ganska oförstående förmynderskap, derest icke de, som saken närmast rör, skulle ha någon utväg att skaffa sin uppfattning gehör inom sjelfva den institution, der afgörandet skall träffas?

Utan att nu framställa något särskildt förslag för en blifvande riks-försäkringsanstalts organisation har jag dock velat redan här framhäfva vigten af att äfven arbetarna blifva representerade i densamma.

Ett yrkande måste jag dock till sist komma med beträffande riks-försäkringsanstalten. I nu framlagda lagförslag äro knappt ens dess konturer angifna; stort mera än namnet och dess hufvuduppgift att meddela försäkring under onödigt och olämpligt inskränkta förutsättningar känna vi ännu icke om densamma. Hvarför skall då Riksdagen nu på förhand afhända sig all rätt att nästa år, i samband med fastställandet af dess organisation och budget, ytterligare bestämma något som helst om dess verksamhet?

Detta är dock hvad Kongl. Maj:t föreslår i § 26, som förtroendefullt vill lägga under Kongl. Maj:ts envælde allt beträffande denna okända anstalt, som icke redan nu i lagen förutsetts och fixerats.

Detta stadgande är totalt onödigt och kan bli farligt för en sund utveckling af institutionen i öfverensstämmelse med Riksdagens önsningar. Jag hemställer alltså

att § 26 måtte utgå ur lagen.

Stockholm den 20 mars 1901.

Hjalmar Branting.

Bilaga 1.

Då chefen för justitiedepartementet statsrådet Annerstedt i sitt anförande till statsrådsprotokollet för den 17 oktober 1900 äfven berört olycksfallsersättningsförhållandena i utlandet, har det syntts mig lämpligt att i en bilaga meddela ett referat om den generaldebatt, som inledde den femte mellanfolkliga kongressen för social arbetareförsäkring i Paris i juni 1900. I densamma deltog — något som framgår äfven af referatet härnedan — ett flertal bland samtidens förnämsta teoretiska och praktiska kännare af arbetareförsäkringsförhållandena. Att bland dessa sakkunniga meningarna ännu skulle vara vidare delade i fråga om den lagtvungna olycksfallsförsäkringens företräde framför den omedelbara ersättningsskyldigheten är sannerligen icke det intryck som man får vid läsningen af dessa förhandlingar.

»Ingen nation kan numera undandraga sig skyldigheten att grundligt studera frågorna rörande omsorger om arbetarne och att vara betänkt på dessa frågors lösning.» Dessa voro de ord, hvarmed Frankrikes nuvarande handelsminister *Millerand* öppnade kongressen. »Den latinska racen», fortsatte han, »vore mycket benägen för att sätta tillit till det privata initiativet. Men man kan fråga, om detta vore tillräckligt. Då man sagt, att tyskarna sjelfva icke mera voro nöjda med sin tvångsförsäkring, så måste han tillstå, att inför de i riksförsäkringsanstaltens berättelse lemnade uppgifter, af hvilka han med stort intresse tagit del, ett sådant påstående icke längre kan hållas upprätt af någon meniska, som menar allvar. Man ser ju huru regeringen och riksdagen öfverensstämmande utvidga de försäkrades krets och höja räntorna. Sådana påståenden hörde till legendernas rike. Det tyska systemet vore sålunda i Tyskland väl genomfördt och pröfvadt. Men äfven vi andra måste gå framåt; vår franska olycksfallslag är icke ännu på långt när det sista ordet.»

De egentliga kongressförhandlingarna inledde förre presidenten i tyska riksförsäkringsanstalten dr. *Bödiker* med en framställning af arbetareförsäkringen i Tyskland vid slutet af det nittonde århundradet. Ur den berömde författarens öfversigt må följande anföras:

Det är naturligt att de arbetande klasserna, hvilka ofta hvarken hafva uppfostran eller nödigt kapital och som sakna organisk sammanhållning, icke äro i stånd att genom sig sjelfva nå de mål som de medvetet eller omedvetet sträfva till. Det är då skyldighet för den stat,

hvilken dess egen och dess undersåtars välfärd ligger om hjertat, att i sin hand taga arbetarnas sak. *Den nation, som bäst försäkrar sina arbetares öde, försäkrar bäst sitt eget öde.*

Statens omsorger om arbetarne böra hafva ett dubbelt mål; å ena sidan att skydda och uppmuntra dem så länge de äro friska — *arbetare-skydd* — och på den andra sidan att understödja dem då de äro sjuka och gamla — *arbetareförsäkring*. Det tyska kejsardömet, hvilket ålägger alla skol- och värnpligt och som gifver alla rösträtt, har erkänt den logiska följderna af dessa tre så betydelsefulla grundsatser. Medvetet om sina skyldigheter arbetar det i båda de angifna riktningarna, och årligen vidtages det lagstiftningsåtgärder till förmån för de vanföra och sjukliga, de elända, svaga och gamla.

Man ser hur arbetareförsäkringen i alla hänseenden och på alla vägar verksamt bidragit till förbättrandet af arbetareklassens läge. Ingen kan heller vara okunnig om att de bördor, som arbetsgifvarne genom försäkringen åtagit sig, icke hafva förhindrat Tysklands ekonomiska framåtskridande. Likasom i andra stater befinner sig icke åkerbruket i något lysande läge, men det är visst att det öfvas på ett intensivare och rationellare sätt än fordom; industrien är för närvarande i en fas af kraftig utveckling; nationens rikedom och dess expansion utom gränserna ökas oafbrutet. En framstående fransk författare har ock nyligen skrifvit, att, då man kastar en blick öfver hela det samtida Europas utveckling, kommer man mycket snart till den öfvertygelsen, att ingenstädes denna utveckling varit betydelsefullare än i Tyskland.

Men hafva då icke de nya bördor, som ålagts arbetsgifvarna, åstadkommit en nedgång i lönerna; se sig icke arbetarne mer eller mindre tvungna att indirekt betala de summor hvilka de mottaga tack vare försäkringen?

Alldeles icke.

Men illa underrättade främlingar invända ändock, att den allmänna meningen i Tyskland ingalunda är entusiastisk för arbetareförsäkringen, att lagarna oupphörligen omändras och att — för att säga rent ut — den tyska ordningen icke bestått sina prof.

Ingenting är mera origtigt. *Om någon i främmande land framhärdar i att påstå, att tyskarna äro föga nöjda med sin lagtvungna försäkringsordning, skall det vara tillräckligt att säga denna undantagsvarelse, att han icke har skuggan af en idé om det, som verkligen tilldrager sig i Tyskland på försäkringens område.*)*

*) Avis aux lecteurs från Första Kammaren! Kurs af Hj. B—g.

Jag skulle kunna sluta med denna anmärkning om jag icke satte värde på att än en gång höja min röst till förmån för nyttan och nödvändigheten af den lagtvungna försäkringen med uteslutande af all försäkring genom enskilda anstalter.

Denna fråga, vet jag, upprör sinnena framför allt i de latinska staterna. Och likaväl, hur olika de civiliserade folkens skaplygne och begåfning än kunna vara, så måste det väl sägas, att de, som vilja hjälpa arbetareklassen kraftigt, radikalt och på ett verkligen varaktigt sätt, komma en dag att med nödvändighet förenas om den allmänna och lagtvungna försäkringens grundsats.

Allt framåtskridande beror på kunskapen om dess nyttighet och på viljan att verkliggöra det. Det förhåller sig på samma sätt med arbetareförsäkringsfrågan. Den är endast en *kunskapens* och *viljans* fråga.

Pariser-läkaren *Guermontpretz* svarade, att den föregående talarens vältalighet icke kunnat göra honom från fiende till vän af det tyska försäkringssättet. Som fritänkande läkare förblefve han motståndare till hvarje tvång och vän af det enskilda initiativet.

Med skärpa invände häremot doktor *Jay*, professor i juridik vid universitetet i Paris och en af redaktörerna för den framstående *Revue d'économie politique*: »Hvar blifver edert enskilda initiativ gentemot de milliarder, som tyskarna redan använt för arbetarne? Hundratusen af arbetare dö och gå under med edert enskilda initiativ! Endast den lagtvungna försäkringen kan hjälpa. Måste jag en⁶bloc taga antingen det tyska eller det franska systemet, betänkte jag mig icke ett ögonblick utan bestämde mig för det förre. Men man kan ju ändra mycket i det tyska systemet till öfverensstämmelse med våra förhållanden.»

Alvarez från Paris kallade detta tal ett stycke professorssocialism. Furst Bismarck har uppfostrat socialismen. Det tyska systemet vore visserligen logiskt, men hvarför efterhärma dess grundomstörtande idéer? Följderna skulle bli förskräckliga. Det schweiziska folket har för icke länge sedan i sitt referendum med stort flertal förkastat den lagtvungna försäkringen.

Dr. *Bödiker*: Hvad professor *Jay* försvarat är ord för ord våra konservatives och centerns såväl som de nationalliberales politik. De herrarna skulle det roa, om de hörde att de i Paris förklaras för socialister. Att Bismarck med arbetareförsäkringen uppfostrat socialismen är likaså litet sant som om man ville påstå, att man gör någon till sin fiende därigenom att man bevisar honom godhet. Gentemot flertalet i Schweiz satte han den bättre underrättade, tio gånger större

majoriteten i Tyskland, om det nu en gång skall räknas med flertal. Detta vore dock saker, hvilkas detaljer icke passade för folkomröstningar.

Advokaten *Augé* bekände sig som anhängare af den lagtvingna försäkringen, men man måste skona de enskilda försäkringsbolagen. I fråga om arbetsgifvarens betalningsförmåga vore i alla fall den tyska grundsatsen öfverlägsen den franska.

Van den Broeck gjorde anmärkningar mot dr. *Zachers* framställning af arbetareförsäkringen i Europa.

I en glänsande studie, med titeln *L'assurance ouvrière en Europe étudiée d'après ses résultats* *) hade nemligen det samtida Europas väl förnämste nu levande kännare af hela världens arbetareförsäkringsförhållanden Geh. Regierungsrath vid riksförsäkringsanstalten i Berlin dr. *Zacher* med stöd af de af tyska riksförsäkringsanstalten i Paris utställda statistiska tabellerna öfver arbetareförsäkringsförhållandena i Tyskland och i andra stater uppvisat, att det mål, som eftersträfvats af alla stater eller att göra försäkringsskyddets välgörningar tillgängliga för hela arbetarebefolkningen, hade man hunnit närmast i de stater, som omfattat den lagtvingna försäkringen. Hos dessa folk hade i sjelfva verket detta mål nästan nåtts och på jembförelsevis kort tid. Tvärtom öfverallt där »frihetens» och den frivilliga försäkringens system förblifvit, har staten förgäfvats beviljat alla möjliga fördelar; ty endast en obetydlig del af arbetarne åtnjuta det skydd, som är nödvändigt för dem, och det stora flertalet, som dessutom är det mest nödlidande, förblifver utan understöd. »Från såväl juridisk, ekonomisk, social som politisk synpunkt är den lagtvingna försäkringen öfverlägsen den fria försäkringen. De utgifter, som äro förbundna med en allmän lagtvingen försäkring, äro mer än uppvägda genom de fördelar som systemet medför för hela samhället. I de moderna nationernas ekonomiska kamp skall man se de nationer på längden bibehålla sin rang, hvilka äro nog modiga och starka att, i öfverensstämmelse med det moderna rättsmedvetandets framsteg, uppfylla sina sociala skyldigheter gentemot den, hvilkas arbete är sjelfva förutsättningen för nationens framåtskridande och hvilkas välgång är grundvalen för ett sundt nationellt lif.»

Under allmänt bifall svarade doktor *Zacher* på *Van den Broecks* anmärkningar: »Vår tyska lagtvingna väg för, som erfarenheten lär, raskt och säkert till målet; den fria utvecklingens åter alls icke eller

*) *Congrès international des accidents du travail et des assurances sociales. Paris 1900. 5:e session. Tome 1. Paris 1901, S. 11 f.*

mycket långsamt. Att vår industri kan bära bördorna visar den; att den trots bördorna utvecklas väl, ser ni (med anspelning på den tyska utställningen).»

Professor *Jay*: »Det schweiziska referendum betyder icke något. För femton år sedan har det scheiziska folket uttalat sig för den lagtvungna försäkringen. Icke denna, endast arten för formuleringen i ett helt band paragrafer, som folket icke förstod, är förkastadt i referendum».

Vidare anfördes mot det tyska systemet de gamla för länge sedan vederlagda invändningarna om det tilltagande antalet olycksfall och processer. Docktor *Zacher* hänvisade häremot till publikationer från Frankrikes »office du travail» och, då man icke var tillfredsstäld därmed, ingick doktor *Bödiker* utförligare på olycksfallsstatistikens väsen och arten och betydelsen af processerna. Att dessa icke såsom de forna ansvarighetsprocesserna lemna någon tagg kvar i arbetarens hjerta, att ofta nog arbetsgifvaren bistår arbetaren i hans anspråk och att processerna således ingalunda störa den sociala freden voro jemte många andra skäl egnade att upplysa flertalet om den lagtvungna försäkringens stora fördelar.

Under specialdebatterna om de olika staternas olycksfallsersättningsförhållanden häfdades äfven samma åsigt. *Österrikaren* dr. *Pribram*, hvilken ansåg det tyska utdebiteringeförfarandet vara att föredraga framför täcknings förfarandet, förklarade: »Men oafsedt vare sig det ena eller det andra förfarandet äro vi österrikare man för man för nyttan och nödvändigheten af den genom staten organiserade arbetareförsäkringen. I alla tider skall man välsigna de mäns minne, hvilka införde den hos oss.» *Italiennen* dr. *Mageldi* redogjorde för det första året för tillämpningen af den italienska olycksfallsförsäkringslagen, som vore ett stort framsteg i jämförelse med den omedelbara ersättningsskyldigheten. För närvarande voro omkring 1 $\frac{1}{4}$ millioner arbetare i Italien lagtvunget försäkrade. Lagen har rönt många svårigheter, men den är en välgärning för nationen. Direktören i franska handelsministeriet för försäkringsväsen *Paulet* bemötte kraftigt de alltför hänsynslösa anhängarne af den enskilda friheten med att »hellre offra friheten än att med arbetsgifvarens frihet offra arbetaren.» *Finlands* ombud dr. *Hjelt* fastslog, att det i början mot den finska lagen gjorda motståndet fullständigt förstummats

och att den allmänna meningen var enstämmig för de vidtagna anordningarna. Det *Luxemburgiska* statsrådet Neuman talade om det af kammarkommissionen redan antagna luxemburgiska *olycksfallsförsäkringslagförslaget*, hvarvid han äfven vederlade påståendet att arbetarnas försäkring enligt tyskt mönster skulle öka processerna. Det är i allmänhet icke några processer, utan reklamationer af i och för sig oskyldig art. Den *belgiska* ministerial-sektionschefen Wodon ingick derpå på de belgiska försäkringslagförslagen, af hvilka han snart hoppades en för arbetarna gynsam *lagtvingen försäkring*.

Bilaga 2.

Den nya tyska olycksfallsförsäkringens omfång.

Jag bifogar här en sammanställning af hur Tyskland genom sin nya lag af 30 juni 1900 vidgat omfånget för sin olycksfallsförsäkring.

Utöfver förut försäkringspligtiga yrken gäller hädanefter försäkringsplikt äfven i följande verksamhetsarter:

1. Yrkesmessig bryggeridrift; 2. Klen- och vanliga smiden; 3. Fönsterputsning; 4. Slagterier; 5. Yrkesmessig speditjons- och magasineringsrörelse;	}	såvida de icke redan voro försäkrade.
6. De hittills icke försäkrade delarna af till byggnadsindustrien hörande yrken (snickerier, bleckslagerier, glasmästerier o. s. v.), så att i sådana yrken arbetarna äro försäkrade äfven då de äro sysselsatta icke direkt vid arbeten för byggnaderna; 7. Lagring, träfällning, äfvensom befordring af personer eller varor tjänande yrken, om de äro förbundna med handelsrörelse, hvars innehafvare står införd i handelsregistret; 8. Sjö- och kustfiske och den mindre sjöfarten d. v. s. då sjöfarten drifves med segelfartyg af icke mer än 50 kbm bruttonage. 9. Personer, hvilka utan att höra till skeppsbesättning, sysselsättas på tyska fartyg i inländska hamnar, såvida de icke redan voro försäkrade; samt 10. Drifter, i hvilka genom animal kraft drifna maskinerier (uppfodringsverk) icke endast öfvergående komma till användning; (djurkraften likställas med den elementära kraften så att med denna bestämmelse genom animal kraft drifna maskinerier likställas med fabriker.)		

Äfven i andra afseenden vidgar Tysklands nyaste olycksfallsförsäkringslag försäkringsomfånget. Tjenstemän i försäkringspligtiga yrken, med hvilka verkmästare och tekniker likställas, skola nu försäkras, såvida deras lön eller naturaförmåner icke öfverstiga 3,000 mark i stället för förutvarande 2,000. Försäkrade personer äro äfven försäkrade, då de på uppdrag af sina arbetsgifvare eller deras ombud utföra arbeten *i hemmet* eller annorstädes, hvilka icke stå i något sammanhang med deras egentliga sysselsättning i driften. Äfven vissa arbetsgifvare underkastas numera försäkringstvånget, då den nya lagen omfattar sådana företag i sjöfarts- och fiskerinäringarna, hvilka nämnas under siffran 8 här ofvan, der egaren hör till fartygets besättning och i driften regelbundet sysselsätter antingen ingen eller högst två lönarbetare.

Dessutom hafva i flera hänseenden förutsättningarna ökats för i yrkena sysselsatta men icke försäkringspligtiga personer att erhålla försäkringsrätt för olycksfall. Den frivilliga försäkringen kan numera utsträckas äfven till arbetsgifvare med en högre årsarbetsförtjenst än 3,000 mark.